

LANDRICHAMPS - FOND-ST.- REMACLE

1. Trek alvast je laarzen of stevige wandelschoenen aan. Loop nu de Rue de France af naar links en ga in de bocht naar de kerk ook weer naar links (Rue de Colivrenne). Eens tussen de huizen uit loopt het asfaltpad tussen weiden. Op het eerste kruispunt sla je rechtsaf.
2. Weldra kom je voorbij het meteostationnetje. En dan heb je aan weerszijden een klein sparrenbos. Direct achter het linkse sla je linksaf. Rechts van je heb je nu een prachtig uitzicht over de vallei van de Olenne.
3. Waar het pad het mastbos bereikt, vind je links in het gras nog de restanten van een oude grenspaal. Een paar honderd meter volgt het pad nu min of meer de bosrand (de Franse grens). Aan je rechterkant ligt open veld (Grand Champ). Nog voor het einde van dat veld (twintig meter voorbij de plek waar het pad vlak langs het bos begint te lopen) sla je links een bospaadje in. Nu ben je op Frans grondgebied. Kijk uit! Mis het smalle paadje niet.
4. Op de driesprong - na zo'n honderd meter - sla je links af. Je loopt nu door een groene tunnel onder een gewelf van takken. Na een tijdje kom je op een viersprong. Hier ga je rechtsaf en nu wordt het dalen tot in Landrichamps, beneden in de vallei van de Houille. Dit pad werd en wordt nog altijd het smokkelpad genoemd.
5. Het is een prachtige afdaling. Eerst loop je door een laag gemengd loofbos met haagbeuk, eik, spar, berk, wilg en els (La Borne et Caton). Het pad zelf is afgeboord met brem en heidekruid. Af en toe ontvouwt zich een verrassend vergezicht. Dan wordt de begroeiing dichter en het pad steiler en smaller. De bodem wordt ook vochtiger. Je steekt een beekje over (de Heppe). Zijn bedding ligt vol stenen. Vanaf hier wordt hij je metgezel tot beneden in het dal. Je daalt nu verder door een haagbeukenbos.
6. En plots sta je oog in oog met een monumentale eik aan je rechterkant, aan de rand van een schilderachtige open plek. Vroeger werden eiken vaak aangeplant om de grens tussen twee gebieden of eigendommen aan te geven (grensbomen, want ietwat hogerop links staat er nog een). Onder aan zijn stam parasiteren allicht tondelzwammen. Er was een tijd dat de hoed van deze grote paddenstoelen gebruikt werd om vuur te maken. Men liet er de vonk

van een vuurslag op overspringen en klaar was kees. Tondel en vuurslag werden megedragen in een zogenaamde tondeldoos.

7. Het pad daalt stevig verder af naar de Houille. Wat verder heb je een mooi zicht op het dal van de Heppe. De hele tijd al stroomt ze murmelend met je mee, laag onder je. Hier komen zo weinig levende zielen dat de Vlaamse gaai je al lang verraden heeft met zijn gekrijs. De bospolitie, zeggen de natuurgidsen.

8. Je bent nu omzeggens beneden in het dal. En plots sta je weer voor de Heppe. Ze stroomt over het pad van links naar rechts. De bedding is bezaaid met stenen. Je bent nu in de Cité des Métaux. Zoals de naam het zegt, werd hier in de omgeving heel wat erts gewonnen. Dat werd verwerkt op de linkeroever van de Houille.

9. Rechts, onder de groene boog van een omgevallen haagbeuk door, klimt het pad. De Heppe ligt nu links van je in de diepte. In de verte hoor je al het gekabbel van de Houille. Aan je rechterkant loop je langs een afbrokkelende berm waarin de blote boomwortels zich wanhopig aan de rotsen vastklampen. Langs je linkerkant zie je het dal van de Houille door de struiken en het nieuwe Landrichamps met zijn huizen, tuinen, velden en weiden.

10. Op een bepaald moment maakt het pad een bocht naar rechts en links herbegint het loofbos. Daar (vlak voor een miezerige witte berk) takt zich een moeilijk zichtbaar wegeltje schuin af naar het dal. Het verlaat weldra het bos tussen twee prachtige eiken, en beneden loopt het tussen weiden en boomgaarden door naar de Houille. Een idyllisch plekje! Rechts bij het ijzeren bruggetje staat een vijfarmige wilg op wacht. Elzen zaaien zich uit op het water. Zalig, geleund op de smeedijzeren leuning van de brug, even te verpozen. Na de waterellende van 1993 werd de linkeroever van de Houille hier versterkt met zware steenblokken en het gesneuvelde oude bruggetje vervangen door het nieuwe waarop je nu staat.

11. Verder nu. Tussen de tuinen van de huizen loopt het paadje naar het dorpsplein van Landrichamps. Dat heeft de driehoekige vorm van zovele Frankische dorpspleinen. Het kerkje ligt aan de overkant. Draai echter onmiddellijk rechts af, voorbij het

gemeentehuis. Mairie, staat er onder de Franse vlag. Het is een mooi gebouw in natuursteen met baksteenversiering rond de vensters en de deur, en op de hoeken van de gevel. Onder de kroonlijst loopt een bakstenen fries met muizentandlijst. Tegenover La Charrette, waar men ooit Stella Artois serveerde, liggen vier huizen gegroepeerd rond een graspleintje met speeltuin en twee petanquebanen. Tussen het eerste en het tweede huis door kom je bij het wad door de Houille. Karren en tractoren kunnen gemakkelijk door het ondiepe water naar de overkant. Geen zin om pootje te baden?

12. Wandel terug naar het dorpsplein. Dat je in Frankrijk bent, zie je duidelijk aan de huizen. Twee verschillende stijlen, natuursteen en de typisch Franse blokkenbouw bedekt met gekleurde pleisterkalk. Ze hebben geen huisnummers. Blijkbaar niet nodig. Iedereen kent iedereen in dit kleine gat. Loop nu de weg terug vanwaar je komt, maar volg de asfaltweg naar het andere eind van het dorp.

13. Aan de rand van het dorp bots je op een bord PROPRIETE PRIVEE. Maar loop gerust door naar de wat verderop gelegen oude watermolen van Landrichamps. Waarschijnlijk word je al van ver verwelkomd door de blaffende maar ongevaarlijke hond van de heer des huizes. Steek het bruggetje over en ga dadelijk linksaf, langs het verbindingskanaal vol moeras-vergeet-mij-nietjes en de grote schuur. Op de tweesprong vlak achter de schuur staat een uit de kluiten gewassen haagbeuk. Neem het pad naar rechts. Dat klimt hoog boven de watermolen. En van hieruit heb je een mooi zicht op de Moulin de Landrichamps.

OPGELET! Indien de doorgang op het terrein van de Moulin de Landrichamps zou afgesloten zijn, doe je het volgende.

Keer op je stappen terug tot in de Cité des Métaux (nr. 8 van deze wandeling). Steek het beekje over naar rechts. Daar vertrekt een moeilijk zichtbaar paadje, ook naar rechts. Het slingert zich als een smalle richel rond de voet van de begroeide helling naar links (pas op, glijd niet weg!). Langs je rechterkant stroomt de Houille. Het overwoekerde paadje brengt je langs prachtige oude haagbeuken, in de diepte bij het water, tot bij de 'uit de kluiten gewassen haagbeuk' achter de grote schuur van de Moulin de Landrichamps. Ga nu terug naar nr. 13 van deze wandeling.

14. Gestadig (en geregeld vrij steil) stijgt het pad en verlaat de vallei van de Houille. In het goeie seizoen groeien hier rijkelijk wilde frambozen, braambessen en aardbeien. Al jaren bestaan er plannen

om verderop een dam te bouwen en een waterkrachtcentrale voor de elektriciteitsvoorziening van Chooz. Massaal verzet heeft ze tot op heden gedwarsboomd. Verpoos nog even, en keer je om, en bewonder de groene golvingen van het landschap.

15. Het pad draait naar links. Weg is het panorama. Je duikt het gemengde loofbos van het Bois de la Cloche in. Onder je stroomt de Houille. En dan loop je door een stille, groene dreef van haagbeuk. Een eind verder, in de stille, koele kathedraal van het sparrenbos is bruin de hoofdkleur. Af en toe hoor je de bescheiden roep van het goudhaantje.

16. Je loopt nu in de richting van de Grinéveux, en na een poos duikt het pad en sta je voor het beekje (Ry) van de Fond St.-Remacle. Het water sijpelt tussen de stenen en takken in zijn bedding omlaag naar de Houille. Vlak erachter takt een holle weg af naar links. Loop nog een vijftigtal meter verder en ga een kijkje nemen bij het lagergelegen waterzuiveringsstationnetje, rechts van de weg. Door de spleet van de poort zie je de sedimentatiebekkens. Honderd meter verderop kabbelt de Houille rustig voorbij. Je kan gemakkelijk tot bij het water wandelen en er even op adem komen.

17. Hier in de Grinéveux (volgens anderen in het Bois d'Egneaux) stond de hut van Pauline van Willerzie. Het eenvoudige volkskind was ervandoor gegaan met een sergeant gekazerneerd in Givet. Ze woonden in een primitieve hut langs de Houille met hun kinderen en leefden van stropen en forelvissen. Na de oorlog van '14-'18 werden ze zelfs een toeristische attractie.

18. Keer nu op je stappen terug tot op de driesprong, en daar ga je rechts naar omhoog, het diepgelegen, met stenen bezaaide pad op. Hier begint de zware klim naar Felenne langs de Fond St.-Remacle, van 151 naar 350 meter. Je komt misschien wel een ketting tegen die over het pad gespannen is en, in het jachtseizoen, waarschuwingsborden. Neem dan geen risico's en keer veiligheidshalve terug via de Dule of de Hé de l'Aire (een eind verderop langs de Houille naar links).

19. Als de kust veilig is, klim je dus langs de Fond St.-Remacle naar Felenne terug. Oortjes en oogjes open, want het wordt een mooie tocht. Het grootste gedeelte van het pad is moeilijk begaanbaar door de welige begroeiing. Maar geen nood, je hebt immers stevige wandelschoenen aan je voeten. Hou je ogen open voor de vele wildwissels onderweg. Dat zijn plaatsen waar het wild regelmatig het pad oversteeft (je ziet de sporen op de beide bermen) om beneden bij de Houille te gaan drinken.

20. Nadat je op de tweesprong links hebt gehouden (hoofdpad volgen!), beland je wat verder op een grote open plek aangelegd voor de bosontginning. Steek recht over en volg het hoofdpad de Fond St.-Remacle op. Je bent nu in het hartje van het bos, het heilige der heiligen van gewijde stilte. Even roert misschien een zuchtje wind. Je hoort niets. Misschien toch het getik van de specht of de boomklever. En regelmatig zie je wroetsporen van wilde zwijnen. Tussen 1850 en 1900 stonden hier twee 'clouterieën', waar spijkers gemaakt werden voor leien daken.

21. Op het einde van het lorkenbos wordt de klim steiler. Je komt uit op een T-vormige driesprong. Achter de oude eik sla je links af. Je loopt nog een tijdje door het bos en komt dan in het open veld. Braambessen tallen kant, maar van de sleepruimen blijf je best af, tenzij je ze op jenever wil zetten.

22. Tenslotte kom je weer op een driesprong, waar je naar rechts gaat, door het mastbos en tussen boomgaarden en chalets, naar de asfaltweg. Hier ga je weer naar rechts en neem je de tweede afslag links. Dat asfaltwegeltje brengt je naar de dorpskern.